

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

AVRASIYA
ƏMƏKDAŞLIQ
FONDU

«Açıq Data İndeksi» 2017 Azərbaycan üzrə nəticələr

MƏRUZƏÇİ: MAHAMMAD MURADOV

«ŞƏFFAFLIQ AZƏRBAYCAN» KORRUPSIYAYA QARŞI MÜBARİZƏ İCTİMAİ
BİRLİYİ

Data nədir?

The Fifth freedom

Data Cake metaphor by Mark Johnstone

«Açıq data» İndeksi metodologiyası

DATA

- varmı? -5 bal
- rəqəmsaldırmı? 5 bal
- ictimaiyyətə açıqdırmı? 5 bal
- onlayn şəkildə əldə etmək mümkündürmü? 5 bal
- verilməsi ödənişsizdirmi? 15 bal
- maşın oxunaqlıdirmi (machine readable)? (15 bal)
- toplu halında «yükləmək» mümkündürmü? (10 bal)
- açıq lisenziya (open license) əsasında təqdim edilirmi? (30 bal)
- mütəmadi olaraq yenilənirmi? (10 bal)

Datanın «açıqlıq» səviyyələri

- Data çatışmazlığı-0 bal
- Məhdud-girişli data-10 bal
- İctimai data-11-79 bal
- Açıq data-80-100 bal

Datanın açıqlıq səviyyələri

Data çatışmazlığı

- Data toplanılmır.

Məhdud girişli data

- Data “ictimai” ola bilər, ancaq girişə məhdudiyət qoyula bilər.
- Datayı təqdim edən qurumlar dataya kim tərəfindən, nə vaxt və necə baxılmasına nəzarət edir.
- Verilənlərə giriş üçün aşağıdakı nəzarət mexanizmləri olur: qeydiyyat, identifikasiya, autentifikasiya və sorğu.

İctimai data

- ictimaiyyət tərəfindən hər hansı məhdudiyət tətbiq edilmədən görülmə və oxunula bilən datadır.

Açıq data nədir?

Maşın oxunaqlı olması

- CSV, JSON, XLS (excell) açıq data formatları sayılır.
- «Pdf»; word; hmtl data formatları sayılmır.

Datanın toplu halında “yüklənilə bilən” olması

- Verilənlərin “yüklənilə bilən” olması həmin verilənin açıq olması anlamına gəlmir. Belə ki, verilənlər “pdf” formatında kompyüterə yüklənilə bilər, ancaq “pdf” formatı maşın oxunaqlı olmadığı üçün “açıq verilənlər” sayılmır.

Ödənişsiz əsaslarda olması

- Bəzən isə maşın oxunaqlı formatda verilənləri kompyütrə pulsuz yükləmək olar, ancaq həmin verilənlər açıq lisenziya əsasında təqdim edilmədiyi üçün “açıq data” hesab edilmir.

Açıq lisenziya əsasında istifadə edilməsi

- Datadan istifadə sadəcə «copy» və «paste» etməkdir, ancaq açıq lisenziya zamanı siz datanı istər kommersiya, istər digər məqsədlər üçün emal edirsiniz. Bunun üçün data sahibini məlumatlandırmırsınız, məsuliyyət daşımırsınız.

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

	DATA topluları	DATA kateqoriyaları	Datanın toplanmasına və açıqlanmasına məsul olan qurum
1	Milli Statistika	<ul style="list-style-type: none"> • ÜDM rüblük • İşsizlik rüblük • Əhalinin sayı-ildə bir dəfə (doğum və ölüm)	Dövlət Statistika Komitəsi
2.	Planlaşdırılan dövlət xərcləmələri (BÜDCƏ)	Növbəti büdcə ili üçün nəzərdə tutulan xərcləmələr açıqlanmalı və ildə bir dəfə yenilənməlidir. Büdcələr: <ul style="list-style-type: none"> • nazirliklər, tabeli qurumlar, • sahələr üzrə açıqlanmalıdır.	Maliyyə Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

3	Cari dövlət Xərcləmələri	Hökumətin hər ay üzrə xərcləmələri <ul style="list-style-type: none"> • Tranzaksiyanın tarixi, • Vendorun adı • Tranzaksiyanın məbləği • Hər ay yenilənməlidir.	Maliyyə Nazirliyi
4	Qanunvericilik	Bütün qanunların onlayn platformada olması: <ul style="list-style-type: none"> • Qanunvericilik aktlarının olması • Qanunverciliyə dəyişikliklər • Qanunvericilik bazasının rübdə bir dəfə yenilənməsi	Ədliyyə Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

5	Seçki nəticələri	Hər seçki dairəsi (məntəqəsi) üzrə seçki nəticələrinin açıqlanması: <ul style="list-style-type: none"> • Bütün seçkilər üzrə nəticələrin açıqlanması • Qeydiyyatdan keçmiş səsələrin sayı • Etibarsız səsələrin sayı • Korlanmış bülletenlərin sayı	Mərkəzi Seçki Komissiyası
6	Milli Xəritə	Milli onlayn xəritə olmalıdır. Xəritənin aşağıdakı xüsusiyyətləri olmalıdır: <ul style="list-style-type: none"> • 1:250,000 (1cm=2,5 km) miqyası • Milli yolların nişanlanması • Milli Sərhədlərin nişanlanması • Çayların, göllərin, dağların göstərilməsi • İldə bir dəfə xəritə yenilənməlidir.	Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

7	Çirkli Tullantılar	<p>Tullantılar barəsində məlumatlar, xüsusən insan sağlamlığına təhlükəli tullantılar haqqında aqreqat məlumatlar olmalıdır, yəni ölkə üzrə, yaxud ölkənin 3 ən böyük şəhəri üzrə:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particulate matter (PM) səviyyəsi • Sulphur oxides (SOx) səviyyəsi • Nitrogen oxides (NOx) • Volatile organic compounds (VOCs) • Carbon monoxide (CO) • Həftədə bir dəfə açıqlanmalıdır.	Ekologiya Nazirliyi
8	Şirkətlərin reyestri	<p>Qeydiyyatdan keçmiş şirkətlərin siyahısı:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VÖEN • Şirkətin ünvanı • Ayda bir dəfə yenilənməlidir.	Vergilər Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

9	Ünvan ilə bağlı məlumatlar	Ünvan ilə bağlı dataların açıqlanması: <ul style="list-style-type: none"> • Poçt indeksləri • Ünvan • Koordinatlar • İldə bir dəfə yenilənmə.	Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi
10	Hökumətin tender elanları	Bütün tenderlər barəsində məlumatlar: Tender elanının verilməsi <ul style="list-style-type: none"> ○ Hər dövlət qurumu üzrə tenderlər ○ Tenderin adı ○ Tenderin təsviri ○ Tenderin statusu Qalibin elan edilməsi <ul style="list-style-type: none"> ○ Satınalan qurumların tender qalibləri ○ Müqavilə təltifi ○ Müqavilə təltifinin təsviri ○ Müqavilənin dəyəri ○ Podratçının adı	İqtisadiyyat Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

11	Su göstəriciləri	Su ilə bağlı aşağıdakı göstəricilər: <ul style="list-style-type: none"> • “Fecal coliform” hissəciyinin səviyyəsi • “Arsenic” elementinin səviyyəsi • “Fluoride” hissəciyinin səviyyəsi • Nitrat elementinin səviyyəsi • TDS elementinin səviyyəsi	Ekologiya Nazirliyi
12	Hava proqnozu	Hava ilə bağlı aşağıdakı göstəricilər: <ul style="list-style-type: none"> • 5 günlük hava temperaturu barədə proqnoz • 5 günlük küləyin sürəti barədə proqnoz • 5 günlük rütubət barədə proqnoz • Keçmiş hava məlumatları.	Ekologiya Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

13	Torpaq reyestri	<p>Torpaq barədə aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Torpaq sərhədləri • Torpaqların ölçüləri • Mülkiyyət növü üzrə torpaq sahələrinin açıqlanması • Şəhərlər, rayonlar arası sərhədlər • Hər il yenilənməlidir.	Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi
14	Nəqliyyat	<p>Nəqliyyat barədə məlumatlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Birinci stansiyadan çıxma vaxtı • Sonuncu stansiyaya çatma vaxtı • İldə bir dəfə yenilənməlidir.	Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi

Açıqlanmalı «data» toplular (dataset)

15	Səhiyyə məlumatları	<ul style="list-style-type: none"> • Xəstəxana poliklinikaların ünvanı, işləmə saatları • İnfeksiya xəstəliklərinin datası • Peyvənd alanların datası • Səhiyyə xidməti alanların datası • Səhiyyə xidməti ilə bağlı məmnuniyyətin datası • İldə bir dəfə yenilənməlidir.	Səhiyyə Nazirliyi
16	Cinayət Məlumatları	<ul style="list-style-type: none"> • Cinayətlərin ünvan (məntəqə) üzrə açıqlanması	Daxili İşlər Nazirliyi

NƏTİCƏ

N	Qurumun adı		Bal
1	Dövlət Statistika Komitəsi	Milli statistika (ÜDM, işsizlik, əhalinn sayı)	66,6
2	Səhiyyə Nazirliyi	İctimai səhiyyə (vaksinasiya, infeksiya xəstəlikləri və s.)	45,83
3	Dövlət İmtahan Mərkəzi	Şagirdlərin və abituriyentlərin imtahan nəticələri	45
4	Vergilər Nazirliyi	Şirkətlərin reyestri	45
5	Ədliyyə Nazirliyi	Qanunvericilik aktlarının reyestri	45
6	Milli Məclisin Aparatı	Qanunvercilik layihələri ilə bağlı datalar	45
7	Dövlət Gömrük Komitəsi	Ticarət dataları	25,83
8	Maliyyə Nazirliyi	Büdcə (planlaşdırılan xərcləmələr) və cari xərcləmələr	22,5
9	Azərbaycan Dəmir Yolu	Qatarların hərəkət cədvəli	22,5
10	Mərkəzi Seçki Komissiyası	Seçki datası	20
11	İqtisadiyyat Nazirliyi	Satınalma datası	18,3
12	Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi	Daşınmaz Əmlak və Torpaq Datası, Milli Xəritə, ünvan, inzibati ərazi sərhədləri ilə bağlı data	8,57
13	Bakı Nəqliyyat Agentliyi	Avtobusların hərəkət cədvəli	10
14	Təhsil Nazirliyi	Müəllim və şagirdlərin davamiyyət, say, cins, tərkib dataları	8,3
15	Ekologiya Nazirliyi	Hava, su datası	7,6
16	Daxili İşlər Nazirliyi	Cinayət datası	0
17	Nəqliyyat, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi	Poçt İneksləri, poçtdaşıma, internet sürəti ilə bağlı data	N/A
	Orta bal		25,6

Qurum üzrə nəticələr

DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ

Qurum datalarını açıqlayır. ÜDM ilə bağlı datanı rüblük açıqlasa da (ötən il üçün), cari il üçün açıqlamır. Datalar maşın oxunaqlı format olan XLS formatında yerləşdirilib. Datalardan ancaq istifadəyə icazə verilir, emal edilməsinə icazə verilmir. Quruma dataları daha yaxşı format sayılan CSV formatında yerləşdirmək tövsiyə olunur.

DÖVLƏT İMTAHAN MƏRKƏZİ

Qurum datalarını açıqlasa da, ancaq maşın oxunaqlı formatda açıqlamır.

Qurum üzrə nəticələr

BAKI NƏQLİYYAT AGENTLİYİ

Qurum avtobusların hərəkəti ilə bağlı dataları hələ ki, açıqlamır.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT DƏMİR YOLU

Qatarların planlaşdırılan hərəkət cədvəli ilə bağlı data açıqlansa da, maşın oxunaqlı formatda deyil. Bundan başqa, qatarların faktiki hərəkət cədvəli ilə bağlı datalar isə ümumiyyətlə açıqlanmır.

DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ

Cinayət datası ünvan üzrə deyil, rayon üzrə toplanır. Gələcəkdə ünvan üzrə datanın toplanması planlaşdırılır.

SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ

Qurum bir çox dataları maşın oxunaqlı formatda açıqlasa da, dataları daha müfəssəl şəkildə (tibb məntəqəsi üzrə) və vaxtında açıqlamır. Datalar 2015-ci ili əhatə edir. Budan başqa, səhiyyə xidməti sahəsində məmnuniyyət ilə bağlı data ümumiyyətlə toplanılmır

Qurum üzrə nəticələr

DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİ

Qurum bir çox dataları açıqlayır, ancaq maşinoxunaqlı formatda (XLS, CSV, JSON) açıqlamır. Ona görə də qurumun təqdim etdiyi dataları açıq data deyil, ictimai data adlandırmaq olar. Komitənin ölkədə açıq data sahəsində öncül olması üçün həm elmi, həm də texniki imkanları vardır.

VERGİLƏR NAZİRLİYİ

Vergilər Nazirliyinin biznes reyestr datası maşın oxunaqlı (XLS, CSV, JSON) formatda deyil və toplu halında kompyüterə yüklənilə bilmir.

Qurum üzrə nəticələr

ƏMLAK MƏSƏLƏRİ ÜZRƏ DÖVLƏT KOMİTƏSİ

Qurum əmlak, ünvan, torpağın mülkiyyət növünə görə bölgüsü, inzibati ərazi sərhədləri, milli xəritə və həmin xəritədə əsas yolların, çaylar, su hövzələri ilə bağlı dataları hələ ki, açıqlamır.

EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRLİYİ

Qurum tərəfindən hava və suyun keyfiyyəti ilə bağlı bir sıra datalar ümumiyyətlə toplanmır. Toplanan dataların bir çoxu isə ödənişli əsaslarda satılır. Bu isə açıq data prinsipləri ilə ziddiyyət təşkil edir. Havanın çirkənməsi ilə bağlı data (toz, kükürd qazı, dəm qazı, azot 4-ksid, his) Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir, Naxçıvan, Şirvan, Şəki üzrə toplanır və ictimailəşdirilir. Ancaq maşın oxunaqlı formatda olmadığı üçün bu datanı açıq data hesab etmək olmaz.

Qurum üzrə nəticələr

TƏHSİL NAZİRLİYİ

Təhsil Nazirliyi təhsil müəssisələrində tələbələrin sayı, cinsi, tərkibi üzrə datalar toplasa da, maşın oxunaqlı formatda açıqlamır. Bundan başqa, şagirdlərin və müəllimlərin dərstdə davamiyyəti ilə bağlı dataları toplanmır. Şagirdlərin və müəllimlərin dərstdə davamiyyəti ilə bağlı göstəricilər təhsil müəssisəsində qalır.

ƏDLİYYƏ NAZİRLİYİ

Azərbaycanda qanunlar ilə bağlı datalar təqdim edilir və yenilənir. Ancaq bu datalar maşın oxunaqlı formatda deyil. (Misal: XML)

Qurum üzrə nəticələr

MİLLİ MƏCLİSİN APARATI

Qanunvericilik prosesi ilə bağlı datalar ictimailəşdirilir, yəni qurumun saytında yerləşdirilir. Ancaq bu datalar maşın oxunaqlı formatda olmadığı üçün açıq data sayılmır

İqtisadiyyat Nazirliyi

Satınalmalarla bağlı data dəstləri detallı deyil. 2017-ci ilin satınalma datası maşın oxunaqlı formatda yerləşdirilməyib.

Maliyyə Nazirliyi

Maliyyə Nazirliyi qurumlar üzrə büdcəni və cari xərcləmələr ilə bağlı datanı açıqlamır. Sahələr üzrə büdcə (planlaşdırılan xərcləmələr) datası maşın oxunaqlı formatda paylaşılıb, lakin hər il yenilənmir. Belə ki, sahələr üzrə büdcə göstəriciləri ən son 2012-ci ildə yenilənmişdir.

Qurum üzrə nəticələr

Nəqliyyat, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi

Qurum “Açıq Hökumət Məlumatları” portalını yaratsa da, özünün sahib olduğu əsas dataları-poçt indeksləri, stasionar rabitə, poçtdaşına, radiotezliklərdən istifadə, aylıq internet trafiki (qismən sahib olduğu) barədə dataları həmin portalda yerləşdirməyib. Qurum hazırda “Açıq data” dəstlərin təsnifatınının işlənməsi istiqamətində işlər görür.

NƏTİCƏ

Azərbaycanda «açıq data» standartlarına uyğun data toplular yoxdur, bəzi sahələrdə «data» toplanmır, bəzi sahələrdə «data» müfəssəl toplanmır, bəzi sahələrdə istifadəçilərə «məhdud girişli» data imkanları verilib, bir çox datalar isə «ictimai data» kimi klassifikasiya edilə bilər.

Hesabat nəyi dəyişə bildi?

Daxili İşlər Nazirliyinə «açıq cinayət datası» ilə bağlı ayrıca məruzə edildi.

İqtisadiyyat Nazirliyi ilə də «açıq tender datası» və digər mövzular ilə bağlı müzakirələr aparıldı.

MSK korlanmış və etibarsız bülletenlərin saytında «pdf» variantda qoyması ilə bağlı bizi məlumatlandırıldı.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi öz «data set»lərini açacaqlarını bəyan etdilər.